РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

16 декември 2008 година *

По дело C-47/07 P

с предмет жалба на основание член 56 от Статута на Съда, подадена на 31 януари 2007 г.,

Masdar (UK) Ltd, установено в Eversley (Обединеното кралство), за което се явяват г-н A. P. Bentley, QC, и г-н P. Green, barrister,

жалбоподател,

като другата страна в производството е

Комисия на Европейските общности, за която се явяват г-н J. Enegren и г-н M. Wilderspin, в качеството на представители, със съдебен адрес в Люксембург,

ответник в първоинстанционното производство,

* Език на производството: английски.

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н P. Jann, г-н C. W. A. Timmermans, г-н A. Rosas, г-н K. Lenaerts, г-н M. Ilešič (докладчик) и г-н T. von Danwitz, председатели на състави, г-н A. Tizzano, г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н J. Malenovský, г-н Ал. Арабаджиев и г-жа C. Toader, съдии,

генерален адвокат: г-н J. Mazák,
секретар: г-жа L. Hewlett, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 20 февруари 2008 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 12 юни 2008 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Със своята жалба Masdar (UK) Ltd (наричано по-нататък „Masdar“) иска да се отмени Решение на Първоинстанционния съд на Европейските общности от 16 ноември 2006 г. по дело Masdar (UK)/Комисия (T-333/03, Recueil, стр. II-4377, наричано по-нататък „обжалваното съдебно решение“), с което Първоинстанционният съд отхвърля иска му за поправяне на вредите, които същото твърди, че е претърпяло поради неплащане на услугите, предоставени от него в рамките на проекти за помощ от Общността.

Обстоятелства, предхождащи спора

2 В началото на 1994 г. в рамките на общностната програма за техническо подпомагане на Общността на независимите държави (ТАЦИС) между Комисията на Европейските общности и дружество Hellenic Management Investment Consultants SA (наричано по-нататък „Helmico“) се сключва договор във връзка с изпълнението на проект в Молдова. Този договор (наричан по-нататък „молдовския договор“) е част от проект с наименование „Подпомагане на организацията на частно сдружение на земеделски производители“ (наричано по-нататък „молдовския проект“).

3 През април 1996 г. Helmico и Masdar сключват договор, с който последният става подизпълнител на Helmico за предоставянето на някои услуги, предвидени в молдовския договор.

4 На 27 септември 1996 г. Комисията и Helmico сключват друг договор. По силата на този договор (наричан по-нататък „руския договор“) Helmico се задължава да предоставя услуги в Русия в рамките на проект с наименование „Федерална система за сертифициране и изпитване на семена“ (наричан по-нататък „руския проект“).

5 През декември 1996 г. Helmico и Masdar сключват подизпълнителски договор за руския проект, който е много сходен със сключения през април 1996 г. за молдовския проект.

6 Към края на 1997 г. Masdar изразява тревога поради забавените плащания от страна на Helmico, а Helmico твърди, че Комисията носи отговорност за тези забавяния. Masdar се свързва със службите на Комисията и научава, че същата е платила всички фактури на Helmico до този момент. След по-задълбочено проучване Masdar установява, че Helmico му е предоставяло закъсняла и неточна информация за плащанията, които е получило от Комисията.

7 На 2 октомври 1998 г. се провежда среща между един от ръководителите на Masdar и представители на Комисията (наричана по-нататък „срещата на 2 октомври 1998 г.“), за да се разгледат проблемите при сътрудничеството с Helmico.

8 На 5 октомври 1998 г. Комисията изпраща писмо на Helmico, в което изразява загриженост, че поради различията в гледната точка на Helmico и на Masdar руският проект може да не бъде завършен, и подчертава, че за нея е много важно този проект да бъде доведен до успешен край. Тя моли Helmico да даде гаранция чрез декларация, подписана съвместно от Helmico и от Masdar. В писмото се посочва, че ако не получи такава гаранция преди понеделник, 12 октомври 1998 г., Комисията ще използва други средства, за да осигури завършването на посочения проект.

9 На 6 октомври 1998 г. Helmico отговаря на службите на Комисията, че различията са изгладени. В отговора то уточнява, че е постигнало съгласие с Masdar всички бъдещи плащания, включително тези във връзка с руския проект, фактурите по които са в процес на обработване, да се правят по определена от Masdar банкова сметка, а не по банковата сметка на Helmico. В това писмо ръкописно е отбелязано следното: „Одобрено, г-н S., Masdar, 6 октомври 1998 г.“ На Комисията е изпратено писмо със същия текст, с дата от същия ден и заверено от управителя на Masdar, по повод на сумите, които трябва да бъдат платени в рамките на молдовския договор.

10 На 7 октомври 1998 г. Helmico изпраща на Комисията две други писма, също заверени от г-н S. от името на Masdar. Съдържанието им е еднакво с това на писмата от 6 октомври, с тази разлика че в писмото относно руския договор не е посочена банкова сметка, докато в писмото във връзка с молдовския договор за бъдещите плащания се посочва банкова сметка на името на Helmico в Атина.

11 На 8 октомври 1998 г. Helmico изпраща две писма на ръководителите на съответните проекти от служба „Договори“ на Комисията с молба да извършват всички последващи плащания в рамките на руския и молдовския договор по различна сметка на името на Helmico в Атина.

12 На същата дата Helmico и Masdar подписват споразумение, с което се упълномощава управителят на Masdar да прехвърля суми от двете сметки, посочени в писмата от 7 и от 8 октомври 1998 г., изпратени до Комисията.

13 На 10 ноември 1998 г. Комисията предава заключителен доклад за руския проект. От шестте рубрики, които подлежат на оценяване, четири получават оценка „отличен“, една „добър“ и една „като цяло задоволителен“. В доклада се прави изводът, че „проектът е проведен и завършен по образцов начин“. На 26 февруари 1999 г. Комисията предава заключителен доклад за молдовския проект, в който доклад на две от рубриките, подлежащи на оценяване, е поставена оценка „добър“, а на други четири — „като цяло задоволителен“.

14 На 29 юли 1999 г. службите на Комисията изпращат писмо до Masdar, в което посочват, че след като Комисията е била уведомена за наличието на финансови нередности между Helmico и Masdar при изпълнението на руския и на молдовския договор, тя спира всички все още неизвършени плащания. Като съзнава финансовите трудности на Masdar, Комисията го информира, че в рамките на руския проект може да преведе аванс от 200 000 EUR по сметката на Helmico, посочена в съобщените от това дружество указания от 8 октомври 1998 г. Сумата от 200 000 EUR е преведена през август 1999 г. по тази сметка, а впоследствие — по сметката на Masdar.

15 Между декември 1999 г. и март 2000 г. управителят на Masdar изпраща писма до няколко длъжностни лица в Комисията, както и до отговарящия за външните отношения член на Комисията, г-н Patten. Сред различните поставени въпроси е и този за плащането на предоставените от Masdar услуги.

16 На 22 март 2000 г. генералният директор на общата служба „Външни отношения“ на Комисията пише на управителя на Masdar, за да го уведоми за следното:

„След проведените интензивни консултации (при които бяха разгледани няколко възможности, включително окончателното прекратяване на двата договора чрез допълнителни плащания в полза на Masdar, изчислени според извършената дейност и направените от Вас разходи), в крайна сметка службите на Комисията взеха решение да съберат обратно сумите, изплатени по-рано на съдоговорителя Helmico. От правна гледна точка от това следва, че вероятно всяко директно плащане на Masdar (дори посредством банковата сметка на Helmico, за която имате пълномощно) в случай на неплатежоспособност на Helmico би се разглеждало като тайно съглашение от страна на ръководителите или кредиторите на Helmico; освен това не е сигурно, че в случай на съдебен спор между Helmico и Masdar изплатените от Европейската комисия средства в крайна сметка могат да останат у Masdar, както би желала Комисията“.

17 На 23 март 2000 г. Комисията уведомява писмено Helmico, че отказва да заплати спрените фактури, и иска от него да върне сума в общ размер от 2 091 168,07 EUR. Комисията предприема това действие, след като установява, че Helmico е извършило измама при изпълнението на молдовския и на руския договор.

18 На 31 март 2000 г. Masdar предявява иск срещу Helmico пред High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, за плащането на извършените като подизпълнител услуги в рамките на изпълнението на молдовския и на руския договор в общ размер на 453 000 EUR. Производството във връзка с този иск е спряно за неопределен срок.

19 На 4 април 2000 г. на основание на член 28, параграф 2 от Финансовия регламент от 21 декември 1977 година, приложим за общия бюджет на Европейските общности (ОВ L 356, стр. 1), който е в сила към момента на настъпване на обстоятелствата, Комисията издава две официални нареждания за събиране на вземания до Helmico.

20 През 2000 г. и 2001 г. Masdar осъществява контакт с Комисията, за да се разгледа възможността същата да му плати за извършената дейност, фактурирана на Helmico. По този повод между адвокатите на Masdar и службите на Комисията са проведени редица срещи.

21 На 16 октомври 2001 г. службите на Комисията дават отговор, че информацията е изпратена на компетентните служби на генерална дирекция „Бюджет“, на Европейската служба за борба с измамите и на отдела по финанси и договори, който се занимава с програмите ТАЦИС, както и че службите на Комисията ще предприемат всички необходими мерки, за да издирят ръководителите на Helmico.

22 На 1 февруари 2002 г. в писмен отговор на въпрос на адвокатите на Masdar службите на Комисията изясняват, че на 4 април 2000 г. са издадени две официални нареждания за събиране на вземания до Helmico, като едното е свързано с молдовския договор и е за сума от 1 236 200,91 EUR, а другото — с руския договор и е за сума от 854 967,16 EUR, или общо 2 091 168,07 EUR.

23 На 18 февруари 2003 г. адвокатите на Masdar и службите на Комисията провеждат нова среща.

24 На 23 април 2003 г. адвокатите на Masdar изпращат препоръчано писмо до службите на Комисията, което завършва със следното изявление:

„[А]ко службите на Комисията не направят най-късно до 15 май 2003 г. конкретно предложение за плащане на нашия клиент за предоставените услуги, ще бъде предявен иск срещу Комисията за поправяне на вреди пред Първоинстанционния съд на основание членове 235 ЕО и 288 [ЕО] […]“

25 С факс от 15 май 2003 г. Комисията предлага на адвокатите на Masdar да проведат среща, за да обсъдят възможността за уреждане на спора по взаимно съгласие, въз основа на което Комисията би му изплатила сумата от 249 314,35 EUR за дейността, осъществена, след като са открити извършените от Helmico нередности, ако Masdar предостави доказателство за съгласие да му бъде платено директно от Комисията, ако завърши руския и молдовския проект.

26 С препоръчано писмо от 23 юни 2003 г. адвокатите на Masdar отговарят на службите на Комисията, че отхвърлят тяхното предложение като основа за понататъшни преговори, като излагат подробно искането на Masdar, както и реда и условията, при които същото би се съгласило да участва в среща.

27 Това препоръчано писмо е последвано от факс от 3 юли 2003 г., в който адвокатите на Masdar молят Комисията да отговори дали е възможно да се организира среща преди 15 юли 2003 г. при предложените условия. Във факса се добавя, че ако такава среща не се проведе, ще бъде предявен иск пред Първоинстанционния съд.

28 С писмо от 22 юли 2003 г. службите на Комисията дават отговор, че не могат да уважат искането за плащане на Masdar.

Производството пред Първоинстанционния съд и обжалваното съдебно решение

29 С искова молба, подадена на 30 септември 2003 г., на основание членове 235 ЕО и 288, втора алинея ЕО Masdar предявява иск за обезщетение пред Първоинстанционният съд. То обосновава искането си за обезщетение с принципа на забрана на неоснователното обогатяване (de in rem verso), с принципа относно воденето на чужда работа без пълномощие (negotiorum gestio), с нарушение на принципа на оправданите правни очаквания, и на последно място, с обстоятелството, че действията на службите на Комисията съставляват умишлено или непредпазливо непозволено увреждане, което е причинило вреда на ищеца.

30 На 6 октомври 2005 г. се провежда неформална среща пред Първоинстанционния съд като процесуално-организационно действие, за да се провери възможността за уреждане на спора по делото по взаимно съгласие.

31 След съдебното заседание, проведено на същия ден, Първоинстанционният съд дава на страните срок до 30 ноември 2005 г., за да се провери възможността за такова уреждане на спора по делото.

32 С писмо, постъпило в секретариата на Първоинстанционния съд на 29 ноември 2005 г., Комисията уведомява Първоинстанционния съд, че страните не са могли да постигнат взаимно съгласие относно уреждането на спора.

33 След като в точка 69 от обжалваното съдебно решение отбелязва, че „искането за обезщетение на ищеца се основава, от една страна, на режими на извъндоговорна отговорност, които не предполагат незаконосъобразно поведение на институциите на Общността или на техни служители при упражняване на функциите им (неоснователно обогатяване и водене на чужда работа без пълномощие) и, от друга страна, на режима на извъндоговорната отговорност на Общността поради незаконосъобразно поведение на нейните институции или служители при упражняване на техните функции (нарушение на принципа на оправданите правни очаквания и умишлено или непредпазливо непозволено увреждане от страна на Комисията)“, Първоинстанционният съд най-напред отхвърля доводите, базиращи се на неоснователното обогатяване и воденето на чужда работа без пълномощие, по следните съображения:

„91 […] режимът на извъндоговорната отговорност, предвиден в по-голямата част от националните правни системи, не включва непременно условие за наличие на противоправно или виновно поведение на ответника. Исковете за неоснователно обогатяване или за водене на чужда работа без пълномощие са създадени, за да бъдат при особени гражданскоправни хипотези източник на извъндоговорно задължение за лицето, намиращо се в положението на неоснователно обогатил се или на заинтересуван, което задължение по общо правило се състои или във връщане на полученото без основание или в обезщетяване на управителя.

92 Ето защо от това не следва, че изтъкнатите от ищеца правни основания, изведени от неоснователното обогатяване и от воденето на чужда работа без пълномощие, трябва да се отхвърлят само по съображението, както по същество поддържа Комисията, че не е изпълнено условието за наличие на противоправно поведение на институцията.

93 […] член 288, втора алинея ЕО обосновава задължението за Общността да поправи вредите, причинени от нейните институции, без да ограничава режима на извъндоговорната отговорност на Общността до носене на отговорност само при непозволено увреждане. […]

[…]

95 Ето защо трябва да се провери дали условията по иска de in rem verso или основаващ се на negotiorum gestio са изпълнени в конкретния случай, за да се определи дали тези принципи следва да се приложат.

96 В това отношение следва да се установи […], че предвид фактическата и правна обстановка по настоящия спор исковете за неоснователно обогатяване или за водене на чужда работа без пълномощие не могат да бъдат уважени.

97 В действителност съгласно основните принципи, общи за правото на държавите членки, тези искове не могат да бъдат предявени, когато получената от неоснователно обогатилия се или от заинтересования облага произтича от договор или правно задължение. Освен това в съответствие със същите принципи такива искове по правило могат да се предявяват само субсидиарно, тоест когато увреденото лице не разполага с друг иск, за да получи дължимото.

98 В настоящия случай обаче е сигурно, че съществуват договорни отношения между Комисията и Helmico, от една страна, и между Helmico и ищеца, от друга. Твърдяната непосредствена вреда съответства на възнаграждението, дължимо от Helmico на ищеца на основание на сключените между тези две страни договори за подизпълнение, които в това отношение съдържат арбитражна клауза, където е определено, че евентуалните договорни спорове са подсъдни на английските и уелските съдилища. Ето защо е безспорно, че Helmico трябва да плати за дейността, извършена от ищеца, и да понесе евентуалната отговорност поради липсата на плащане, както впрочем личи от заведеното за тази цел дело от ищеца срещу Helmico, което понастоящем е висящо пред High Court of Justice, макар производството по него да е спряно. Евентуалната неплатежоспособност на Helmico не може да обоснове прехвърлянето на тази отговорност върху Комисията, тъй като ищецът не може да черпи от два източника едно и също право на възнаграждение. Всъщност от доказателствата по преписката следва, и това не се оспорва от страните, че съдебното производство пред High Court of Justice се отнася до плащането на услугите, за които става въпрос в настоящото дело.

99 От това следва, че евентуалното обогатяване на Комисията или обедняването на ищеца, доколкото произтича от установената договорна рамка, то не може да се квалифицира като настъпило без основание.

100 […] Условията за предявяване на гражданскоправния иск, основаващ се на водене на чужда работа без пълномощие, явно не са изпълнени поради следните причини.

101 Необходимо е да се отбележи, че изпълнението от ищеца на договорните му задължения към Helmico не може по надлежен начин да се определи като предприемане, без да е бил натоварен, на чужда работа, която трябва да бъде управлявана, както се изисква за въпросния иск. […] На последно място, доводите на ищеца противоречат и на принципите на водене на чужда работа без пълномощие, що се отнася до знанието на заинтересувания за действията на управителя. В действителност по общо правило действията на управителя се извършват без знанието на заинтересувания, или поне без на последния да е известна необходимостта от незабавно действие. Самият ищец обаче поддържа, че е решил да извърши дейността през октомври 1998 г., поради това че е бил подтикнат от Комисията.

102 Нещо повече, важно е да се изтъкне, че според съдебната практика икономическите оператори трябва сами да носят стопанските рискове, присъщи на дейността им, с оглед на обстоятелствата във всеки отделен случай […].

103 Ето защо не е доказано, че ищецът е понесъл необичайна или особена вреда, която надхвърля пределите на стопанските и търговските рискове, присъщи на неговата дейност. При всяко договорно правоотношение съществува определен риск някоя от страните да изпълни неточно договора или дори да изпадне в неплатежоспособност. Съдоговорителите трябва да уредят по подходящ начин този риск в самия договор. Ищецът е знаел, че Helmico не изпълнява договорните си задължения, но съвсем съзнателно е решил да продължи да изпълнява своите задължения, вместо формално да предяви иск. С това той е поел търговски риск, който би могъл да се определи като обичаен. […]“

34 По-нататък Първоинстанционният съд е отхвърлил и другите основания на Masdar. Първоинстанционният съд е отхвърлил доводите, изведени от нарушението на принципа на защита на оправданите правни очаквания, по следните съображения:

„119 […] правото да се иска защита на оправданите правни очаквания […] се предоставя на всяко лице в положение, при което администрацията на Общността, като му е предоставила конкретни уверения, е породила у него основателни надежди. Такива уверения, независимо от формата, в която са предадени, представляват конкретни, безусловни и безпротиворечиви сведения, произтичащи от оправомощени и достоверни източници […]. Съдебната практика е установила също, че принципът на оправданите правни очаквания представлява правна норма, която предоставя права на лицата […]. Следователно нарушението на този принцип може да обвърже отговорността на Общността. В същата степен е вярно, че икономическите оператори трябва да носят стопанските рискове, присъщи на дейността им, предвид съответните обстоятелства във всеки отделен случай […].

120 От преписката е видно, че твърдените очаквания на ищеца се отнасят до плащането от Комисията на услугите, предоставени на Helmico съгласно договор. В настоящия случай следва да се установи, че изхождащите от Комисията писмени документи, с които разполага Първоинстанционният съд, изобщо не могат да се тълкуват като конкретни уверения, че Комисията се ангажира да заплати предоставените от ищеца услуги, които уверения могат да породят основателни надежди у него.“

35 В точки 121—129 от обжалваното съдебно решение Първоинстанционният съд подкрепя констатацията, направена в точка 120 от посоченото съдебно решение, с подробен анализ на доказателствата по преписката.

36 По отношение на правното основание, изведено от неполагане на грижа от страна на Комисията, Първоинстанционният съд установява следното:

„140 От писмените становища на ищеца следва, че поведението, заради което се упреква Комисията, е спирането на плащанията към Helmico. Противоправността на това поведение за Комисията се състояла в неполагане на разумната грижа да се увери, че с това спиране тя не уврежда трети лица, и при необходимост да обезщети тези трети лица за нанесените по този начин вреди.

141 […] [Н]а първо място, […] ищецът само твърди, че съществува такова задължение за полагане на грижа, като изобщо не представя доказателство за това, не развива правни доводи в подкрепа на тезата си, нито пък конкретизира източника и обхвата на това задължение. Според Първоинстанционния съд чрез позоваването с много общи изрази на общите принципи на извъндоговорната отговорност за непозволено увреждане, действаща в гражданскоправните системи на континенталното право, както и на деликтната отговорност поради небрежност, действаща в англосаксонските системи, не може да се докаже наличието на задължение за Комисията да вземе предвид интересите на трети лица, когато взема решение относно спирането на плащания в рамките на договорните си отношения. […] Първоинстанционният съд освен това […] констатира, че ищецът не е доказал съществуването на причинно-следствена връзка между нарушението на твърдяното задължение и посочената вреда. […]“

Искания на страните

37 С жалбата си жалбоподателят моли Съда:

— да отмени обжалваното съдебно решение,

— да осъди Комисията да заплати на жалбоподателя сумата от 448 947,78 EUR, поискана от Masdar в първоистанционното производство, или в противен случай сумата от 249 314,35 EUR или друга сума, която Съдът счете за подходяща, както и лихвите върху определената сума,

— да осъди Комисията да заплати съдебните разноски по настоящото производство и по производството пред Първоинстанционния съд.

38 Комисията моли Съда:

— да отхвърли жалбата,

— при условията на евентуалност, ако Съдът отмени изцяло или частично обжалваното съдебно решение, да отхвърли искането за обезщетение на жалбоподателя в производството по обжалване,

— да осъди жалбоподателя да заплати съдебните разноски по настоящото производство и по производството пред Първоинстанционния съд,

— при условията на евентуалност, ако Съдът се произнесе в полза на жалбоподателя в производството по обжалване, да го осъди да заплати една трета от съдебните разноски, направени от него по първоинстанционното производство.

По жалбата

39 В подкрепа на жалбата си жалбоподателят по същество излага пет правни основания, изведени, първо, от грешки при прилагане на правото и липса на мотиви при разглеждането на въпроса за неоснователното обогатяване, второ, от изопачаването на факти и грешка при прилагане на правото при разглеждането на въпроса за воденето на чужда работа без пълномощие, трето, от нарушение на принципа на защита на оправданите правни очаквания и непоследователност на мотивите, четвърто, от неправилно разглеждане на правното основание, изведено от наличието на умишлено или непредпазливо непозволено увреждане, и пето, от непълно разглеждане на фактите.

По първото правно основание, изведено от грешки при прилагане на правото и липса на мотиви при разглеждането на въпроса за неоснователното обогатяване

Доводи на страните

40 Жалбоподателят упреква Първоинстанционния съд, че неправилно е приел, че той е действал единствено по силата на договорните си задължения към Helmico.

41 В допълнение, Първоинстанционният съд допуснал грешка при прилагане на правото, като не отчел факта, че Комисията не е обикновен съдоговорител на Helmico, а разполага с правомощия да изиска обратно платеното. Като най-напред оставила жалбоподателя да завърши дейността, а впоследствие упражнила тези си правомощия за събиране, лишавайки от практически последици съществуващите от по-рано договорни отношения, Комисията се обогатила неоснователно.

42 Комисията отбелязва, че жалбоподателят не е развалил договорите си с Helmico.

43 Във всеки случай Първоинстанционният съд правилно констатирал в точки 97—99 от обжалваното съдебно решение, че Комисията не се е обогатила без основание, тъй като получената от нея облага произтича от договора ѝ с Helmico, както и че жалбоподателят е имал задължение за действие на основание на договора за подизпълнение, сключен от него със същото дружество.

Съображения на Съда

44 Съгласно общите за правото на държавите членки принципи всеки, който е понесъл загуба, увеличила имуществото на другиго, без да има правно основание за такова обогатяване, по общо правило има право да иска от обогатилия се да му върне полученото, до размера на обедняването.

45 Както отбелязва Първоинстанционният съд в това отношение, искът за неоснователно обогатяване, както е предвиден в повечето национални правни

системи, не включва условие за наличие на противоправно или виновно поведение на ответника.

46 От друга страна, за да бъде искът уважен, е необходимо да няма валидно правно основание за това обогатяване. Това условие не е изпълнено именно когато обогатяването черпи основание от договорни задължения.

47 Като се има предвид, че неоснователното обогатяване, както е определено по-горе, представлява източник на извъндоговорни задължения, който е общ за правния ред на държавите членки, същите принципи следва да се прилагат и спрямо Общността, когато физическо или юридическо лице я упреква, че неоснователно се е обогатила за негова сметка.

48 Впрочем след като задълженията, които произтичат от неоснователно обогатяване, непременно имат извъндоговорен характер, следва да се допусне, както е направил Първоинстанционният съд в настоящия случай, да се направи позоваване на този характер по силата на член 235 ЕО и член 288, втора алинея ЕО.

49 Несъмнено искът за неоснователно обогатяване не попада под режима на извъндоговорната отговорност в тесен смисъл, ангажирането на която зависи от наличието на група условия, свързани с противоправността на поведението, в което се упреква Общността, действителното настъпване на вреда и наличието на причинно-следствена връзка между това поведение и твърдяната вреда (вж. по-конкретно Решение от 9 септември 2008 г. по дело FIAMM и др./Съвет и Комисия, C-120/06 P и C-121/06 P, Сборник, стр. I-6513, точка 106, както и цитираната съдебна практика). Той се различава от предявените по силата на посочения режим искове по това, че при него не се изисква да се докаже противоправно поведение на ответника, нито дори наличие на поведение

изобщо, а само да се докаже обогатяване на ответника без валидно правно основание, както и обедняването на ищеца, свързано с посоченото обогатяване.

50 Независимо от тези характеристики обаче възможността да се предяви иск за неоснователно обогатяване срещу Общността не може да се откаже на правните субекти само по съображение, че Договорът за ЕО не предвижда изрично средство за защита, предназначено за този вид иск. Тълкуване на член 235 ЕО и член 288, втора алинея ЕО, което би изключило тази възможност, би довело до резултат, противоречащ на принципа на ефективна съдебна защита, утвърден в практиката на Съда и препотвърден в член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, прогласена на 7 декември 2000 г. в Ница (ОВ C 364, стр. 1) (вж. Решение от 13 март 2007 г. по дело Unibet, C-432/05, Сборник, стр. I-2271, точка 37, както и Решение от 3 септември 2008 г. по дело Kadi и Al Barakaat International Foundation/Съвет и Комисия, C-402/05 P и C-415/05 P, Сборник, стр. I-6351, точка 335).

51 Проблемът дали Първоинстанционният съд е допуснал грешки при разглеждането на въпроса за неоснователното обогатяване трябва да се разглежда с оглед на тези предварителни констатации.

52 От обжалваното съдебно решение следва, че Първоинстанционният съд отхвърля доводите на жалбоподателя с мотива, че съществуват договорни отношения между Комисията и Helmico, от една страна, и между Helmico и жалбоподателя, от друга. От въпросното обстоятелство Първоинстанционният съд заключава, че обогатяването на Комисията или обедняването на жалбоподателя произтича от установената договорна рамка и поради това не може да се квалифицира като настъпило „без основание“.

53 Освен това според Първоинстанционния съд жалбоподателят е имал алтернативно средство да получи дължимото, доколкото е можел на основание на

договорите за подизпълнение, сключени от него с Helmico, да предяви срещу последното иск пред определените в посочените договори английски и уелски съдилища за реализиране на договорната отговорност.

54 Както бе изтъкнато в точка 46 от настоящото решение, вярно е, че обогатяването не може да се квалифицира като настъпило „без основание“, ако черпи своето основание от договорни задължения.

55 От друга страна, когато договорите, съгласно които са направени престации, се окажат недействителни и престанат да съществуват, в съответствие с принципите на правния ред на държавите членки при определени условия това, с което получилият тези престации се е обогатил, трябва да подлежи на връщане.

56 Без да е необходимо да се разглежда при какви условия се дължи връщане в последната хипотеза, следва да се установи, че Първоинстанционният съд правилно е провел илюстрираното по-горе разграничение между обогатяването, произтичащо от договорни отношения, и обогатяването „без основание“.

57 По съображенията, изложени в точки 53 и 54 от заключението на генералния адвокат, Първоинстанционният съд е приел, че договорите, сключени между Комисията и Helmico, от една страна, и между Helmico и жалбоподателя, от друга, не са престанали да съществуват. От това обстоятелство Първоинстанционният съд правилно е заключил, че Общността не може да има извъндоговорно задължение да поеме разходите, направени от жалбоподателя, за да завърши руския и молдовския проект.

58 Първоинстанционният съд по-конкретно е установил, че макар на жалбоподателя да му е известно, че Helmico не изпълнява договорните си задължения, той съвсем съзнателно е решил да продължи да изпълнява своите задължения. Първоинстанционният съд напомня също, че на основание на арбитражната клауза, съдържаща се в сключените от него договори с Helmico, жалбоподателят е завел съдебно производство срещу него.

59 Освен това Първоинстанционният съд правилно подчертава, че при всяко договорно правоотношение съществува риск някоя от страните да изпълни неточно договора или да изпадне в неплатежоспособност. Става въпрос за търговски риск, който е присъщ на дейността на икономическите оператори.

60 Последният фактор придобива особена важност в рамките на програмите за подпомагане от Общността. Всъщност нерядко съдоговорителят, на който Общността е поверила проект, се ограничава само до управлението му и възлага изпълнението на проекта на подизпълнители, които от своя страна при необходимост също работят с предприятия подизпълнители. При тази обстановка всеки икономически оператор, който участва в проекта, трябва да приеме риска, че съдоговорителят му може да изпадне в неплатежоспособност или да извърши нередности, което да доведе до спиране на плащанията от Общността, и дори до издаване на нареждания за събиране на вземания. При тези условия много трудно може да се приеме, че загубите, произтичащи от настъпването на такъв риск, трябва да доведат до плащания ad hoc от страна на Общността.

61 От изложеното дотук следва, че Първоинстанционният съд не е допуснал грешка при прилагане на правото или липса на мотиви при разглеждането на въпроса за неоснователното обогатяване. Поради това първото основание трябва да бъде отхвърлено.

По второто правно основание, изведено от изопачаване на фактите и грешка при прилагане на правото при разглеждането на въпроса за воденето на чужда работа без пълномощие

Доводи на страните

62 Според жалбоподателя изводите в обжалваното съдебно решение по въпроса за воденето на чужда работа без пълномощие са неправилни от фактическа и от правна страна.

63 Констатациите на Първоинстанционния съд, че жалбоподателят предприел чужда работа, без да бъде натоварен, и че Комисията може да управлява проектите, били явно неправилни.

64 Първоинстанционният съд освен това допуснал грешка при прилагане на правото, като в точка 101 от обжалваното съдебно решение приел, че принципът на воденето на чужда работа без пълномощие не може да се приложи, когато на заинтересувания му е известна необходимостта от действие.

65 Комисията отбелязва, че констатацията в точка 97 и сл. от обжалваното съдебно решение, според която жалбоподателят е действал на основание на своите договори с Helmico, е достатъчна за отхвърляне на доводите за воденето на чужда работа без пълномощие.

Съображения на Съда

66 Следва да се установи, без да е необходимо да се проверява дали Първоинстанционният съд е дал правилна правна квалификация на иска за водене на чужда работа без пълномощие, че представените от жалбоподателя доводи в рамките на второто правно основание така или иначе не могат да бъдат приети.

67 На първо място, жалбоподателят не може надлежно да твърди, че не е бил натоварен с работата, която е извършил. В действителност както в първоинстанционното, така и в настоящото производство по обжалване жалбоподателят подчертава, че прави това, защото е предполагал, че Комисията му е дала гаранция относно възнаграждението за престациите, които той продължава да предоставя след откриването на нередностите, извършени от Helmico. Дори само по тази причина не може да се установи, че Първоинстанционният съд е изопачил фактите, като е отказал да признае, че жалбоподателят е предприел чужда работа, с която не е бил натоварен.

68 На следващо място, що се отнася до довода, според който Първоинстанционният съд е изопачил фактите, като е установил, че Комисията може да управлява проектите, достатъчно е да се отбележи, че жалбоподателят не е представил доказателства, от които да е видна невъзможността на Комисията да осигури управлението на програмата или на разглежданите проекти.

69 На последно място, по отношение на довода, изведен от грешка при прилагане на правото, следва да се отбележи, че в точка 101 от обжалваното съдебно решение Първоинстанционният съд подчертава, че „по общо правило“ действията на управителя се извършват без знанието на заинтересувания, или поне без на последния да е известна необходимостта от незабавно действие. Обратно на твърдяното от жалбоподателя, Първоинстанционният съд следователно не е изключил възможността принципът на воденето на чужда работа без пълномощие да се изтъква при обстоятелства, при които на заинтересувания такава необходимост би била известна.

70 Ето защо второто правно основание на жалбата също трябва да бъде отхвърлено.

По третото правно основание, изведено от нарушение на принципа на защита на оправданите правни очаквания и непоследователност на мотивите

Доводи на страните

71 Жалбоподателят твърди, че съществува непоследователност между мотивите на Първоинстанционния съд относно неоснователното обогатяване и воденето на чужда работа без пълномощие, от една страна, и тези относно принципа на защита на оправданите правни очаквания, от друга.

72 Според него в точка 101 от обжалваното съдебно решение Първоинстанционният съд признава, че Комисията е подтикнала жалбоподателя да продължи да предоставя услуги, а в точка 148 от това съдебно решение — че Комисията и жалбоподателят изразяват общо желание последният да завърши проектите и да получи възнаграждение. Ето защо изводът в точка 130 от обжалваното съдебно решение, според който „от наличните доказателства, разгледани заедно и поотделно, следва да се заключи, че не могат да се изведат конкретни дадени от Комисията уверения, които са могли да породят основателни надежди у жалбоподателя, позволяващи да му да се позове на принципа на защита на оправданите правни очаквания“, бил явно неправилен.

73 При условията на евентуалност жалбоподателят поддържа, че използваният от Първоинстанционния съд критерий е твърде ограничителен в случаи като разглежданията по настоящото дело. Според него следва да се установи наличието на конкретни уверения, когато поведението на общностната институция може да

подтикне подизпълнител да предоставя услуги в полза на институцията при обстоятелства, при които е станало ясно, че главният съдоговорител няма да плати на този подизпълнител.

74 На първо място, Комисията твърди, че това правно основание се отнася до фактически въпроси и следователно е недопустимо.

75 На следващо място, по отношение на принципа на защита на оправданите правни очаквания Комисията отбелязва, че Първоинстанционният съд подробно е разгледал, от една страна, дали изхождащите от Комисията писмени документи могат да се тълкуват като конкретни уверения, че тя би поела отговорността за плащанията, и от друга страна, дали доказателствата свидетелстват за даването на такива конкретни уверения по време на срещата на 2 октомври 1998 г.

Съображения на Съда

76 Уместно е да се припомни от самото начало, че въпросът дали мотивите на едно решение на Първоинстанционния съд са противоречиви или недостатъчни е правен въпрос, който като такъв може да бъде повдиган в производство по обжалване (Решение от 25 януари 2007 г. по дело Sumitomo Metal Industries и Nippon Steel/Комисия, C-403/04 P и C-405/04 P, Сборник, стр. I-729, точка 77, както и цитираната съдебна практика).

77 Това правно основание е допустимо и доколкото е изведено от нарушение на принципа на защита на оправданите правни очаквания. Всъщност доводите на жалбоподателя в това отношение се отнасят не до установяването на определени факти, а до използвания от Първоинстанционния съд критерий за прилагане на

посочения принцип. Въпросът дали Първоинстанционният съд е приложил правилната правна норма при изследване на фактите е правен въпрос (Решение по дело Sumitomo Metal Industries и Nippon Steel/Комисия, посочено по-горе, точка 40).

78 Ето защо, обратно на изтъкнатото от Комисията, това правно основание трябва да се разгледа по същество.

79 На първо място, що се отнася до твърдяната непоследователност на мотивите, жалбоподателят посочва, че констатацията на Първоинстанционния съд, според която Комисията е имала същата цел като Masdar, а именно пълното осъществяване на проектите в съответствие с първоначално предвиденото, и е подтикнала Masdar да продължи да предоставя услуги, противоречи на извода му, че Комисията не е дала конкретни уверения.

80 Този довод не може да бъде приет. Както е отбелязал Първоинстанционният съд в точка 120 от обжалваното съдебно решение, твърдените от жалбоподателя конкретни уверения се отнасят до плащането от Комисията на услуги, предоставени от Masdar на Helmico. Фактът, установен от Първоинстанционния съд на друго място в обжалваното съдебно решение, че Комисията, желаейки проектите да бъдат осъществени в съответствие с предвиденото, е подтикнала жалбоподателя да продължи да предоставя услуги, очевидно няма никаква връзка с тезата на жалбоподателя, според която Комисията се е ангажирала да плати направо на него. Ето защо не може да съществува никаква непоследователност между констатациите на Първоинстанционния съд относно изразените от Комисията желания по повод на осъществяването на проектите, от една страна, и констатациите относно отказа на Комисията да плати направо на жалбоподателя, от друга.

81 На следващо място, що се отнася до критерия, изложен от Първоинстанционния съд в точка 119 от обжалваното съдебно решение с оглед на прилагането в конкретния случай на принципа на защита на оправданите правни очаквания, следва да се установи, че същият е в съответствие с постоянната съдебна практика, според която никой не може да се позове на нарушение на този принцип, когато липсват конкретни уверения, предоставени му от администрацията (вж. в този смисъл Решение от 22 юни 2006 г. по дело Белгия и Forum 187/Комисия, C-182/03 и C-217/03, Recueil, стр. I-5479, точка 147, както и Решение от 18 юли 2007 г. по дело AER/Karatzoglou, C-213/06 P, Сборник, стр. I-6733, точка 33 и цитираната съдебна практика).

82 Жалбоподателят изтъква, че условието за наличие на конкретни уверения трябва да се прилага с известна гъвкавост в случаи като разглеждания по настоящото дело. Налице били оправдани правни очаквания, когато поведението на общностната институция може да подтикне подизпълнител да предоставя услуги в полза на институцията при обстоятелства, при които е станало ясно, че съдоговорителят на Общността няма да плати на този подизпълнител.

83 Тези доводи не могат да бъдат приети.

84 В това отношение следва да се напомни, че системата на програми за помощ, установена от общностната правна уредба, се основава на изпълнението от страна на съдоговорителя на Комисията на поредица от задължения, което му дава право да получава предвидената финансова помощ. В случай че съдоговорителят не е изпълнил проекта съгласно условията, с които е обвързано отпускането на финансовата помощ, той не може да се позове на принципа на защита на оправданите правни очаквания с оглед на получаване на посочената финансова помощ (вж. в този смисъл Решение от 13 март 2008 г. по дело Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening и др., C-383/06—C-385/06, Сборник, стр. I-1561, точка 56).

85 Това дава възможност на Комисията при извършени от съдоговорител нередности в рамките на проект за помощ от Общността да изпълни задължението си да опазва финансовите интереси и бюджетната дисциплина на Общността.

86 При тази обстановка, характеризираща се с нарасналото значение на финансовия надзор върху проекта, подизпълнителите не могат да се основават на несигурни признаци, за да изтъкнат наличието на оправдано правно очакване относно факта, че Комисията ще направи финансов жест спрямо тях, като непосредствено им плати за предоставените услуги. Подобно оправдано правно очакване би могло да следва само от конкретни уверения от страна на тази институция, които недвусмислено сочат, че тя ще осигури плащането на подизпълнителските услуги. Ето защо, както е установил Първоинстанционният съд, не е доказано наличието на такива уверения.

87 От всичко изложено по-горе следва, че третото правно основание също трябва да бъде отхвърлено.

По четвъртото правно основание, изведено от неправилно разглеждане на правното основание, изведено от наличието на умишлено или непредпазливо непозволено увреждане

Доводи на страните

88 Жалбоподателят упреква Първоинстанционния съд за извода му в точка 141 от обжалваното съдебно решение, „че ищецът само твърди, че съществува [...] задължение за полагане на грижа [като описаното в точка 140], като изобщо не представя доказателство за това, не развива правни доводи в подкрепа на тезата

си“, макар в светлината на правния анализ на понятията за умишлено и непредпазливо непозволено увреждане да е изтъкнал, че когато Комисията упражнява правомощието си да спре плащането по договор при извършени нередности от съдоговорителя, знаейки че за съдоговорителя работи подизпълнител, тя е длъжна да положи грижа, за да се увери, че не увреждa въпросния подизпълнител. Освен това жалбоподателят поддържа, че Комисията явно е проявила небрежност, тъй като най-напред е оставила жалбоподателя да завърши дейността, а след това е упражнила правомощието си за събиране.

89 Според Комисията Първоинстанционният съд правилно е заключил в точка 141 от обжалваното съдебно решение, че жалбоподателят не е обосновал довода си.

Съображения на Съда

90 Както Съдът вече е посочил, понятието за небрежност включва действие или бездействие, с което отговорното лице нарушава задължението за полагане на грижа, което предвид своите качества, знания и способности е било длъжно и е можело да спази (вж. в този смисъл Решение от 3 юни 2008 г. по дело Intertanko и др., C-308/06, Сборник, стр. I-4057, точки 74—77).

91 Ето защо общностните административни органи могат да носят извъндоговорна отговорност за незаконосъобразно поведение, когато при действията си не

полагат в пълна степен дължимата грижа и с това причиняват вреда (вж. в този смисъл Решение от 7 ноември 1985 г. по дело Adams/Комисия, 145/83, Recueil, стр. 3539, точка 44 и Решение от 28 юни 2007 г. по дело Internationaler Hilfsfonds/Комисия, C-331/05 P, Сборник, стр. I-5475, точка 24).

92 Задължението за полагане на грижа е неразривно свързано с принципа на добра администрация. То се прилага по общ начин спрямо действията на общностните административни органи в отношенията им с обществеността. Следователно то трябва да бъде спазвано от Комисията и при нейните отношения с Masdar, и при определянето на позицията ѝ спрямо това предприятие.

93 Задължението за полагане на грижа обаче няма обхвата, определен от жалбоподателя. Посоченото задължение означава, че общностните административни органи трябва да действат старателно и предпазливо. Обратно, административните органи не следва да изключват всяка вреда, която произтича за икономическите оператори от настъпването на обичайните търговски рискове като описания в точка 59 от настоящото решение.

94 Освен това, видно от фактите, описани и обобщени от Първоинстанционния съд в точка 14 от настоящото решение, Masdar е получило значителна сума посредством сметка на Helmico, предвид тежкото положение, в което се е намирало.

95 С оглед на изложеното дотук следва, че в точка 141 от обжалваното съдебно решение Първоинстанционният съд правилно е заключил, че Комисията не е трябвало нито да съгласува своята позиция с интересите на жалбоподателя, нито да създава механизъм ad hoc за изплащане на останалата част от финансовата помощ по специална сметка, за която жалбоподателят има пълномощно.

96 Следователно четвъртото правно основание на жалбата трябва да бъде отхвърлено.

По петото правно основание, изведено от непълно разглеждане на фактите

Доводи на страните

97 Според жалбоподателя Първоинстанционният съд е трябвало да разгледа по-задълбочено обстановката, при която е проведена срещата на 2 октомври 1998 г., по-конкретно като приеме да изслуша предложените от него свидетели.

98 Според Комисията Първоинстанционният съд е разгледал подробно въпроса за наличието на конкретни уверения и предложените от жалбоподателя свидетелски показания нямало да могат да опровергаят констатациите на Първоинстанционния съд, направени въз основа на другите доказателства, представени в писмената и устната фаза на производството.

Съображения на Съда

99 Що се отнася до съображенията на Първоинстанционния съд във връзка с искания за процесуално-организационни действия или за събиране на доказателства, отправени от страна по даден спор, е необходимо да се напомни, че Първоинстанционният съд самостоятелно преценява евентуалната необходимост от допълване на данните, с които той разполага по висящите пред него дела. Наличието или липсата на доказателствен характер на материалите по делото попада в обхвата на неговата самостоятелна преценка на фактите, която остава извън контрола на Съда в рамките на производството по обжалване, освен в случай на изопачаване на представените на Първоинстанционния съд доказателства или когато от съдържащите се в делото документи проличава

неточност по същество на констатациите на последния (вж. по-конкретно Решение от 10 юли 2001 г. по дело Ismeri Europa/Сметна палата, C-315/99 P, Recueil, стр. I-5281, точка 19, както и Решение от 11 септември 2008 г. по дело Германия и др./Kronofrance, C-75/05 P и C-80/05 P, Сборник, стр. I-6619, точка 78).

100 Следователно тъй като в конкретния случай не е доказано каквото и да било изопачаване или неточност по същество, Първоинстанционният съд е могъл да прецени, че съдържащите се в делото доказателства са били достатъчни, за да му позволят да се произнесе по спора.

101 Ето защо петото правно основание трябва да бъде отхвърлено.

102 Тъй като нито едно от правните основания, изложени от жалбоподателя, не може да бъде уважено, жалбата му следва да се отхвърли.

По съдебните разноски

103 По смисъла на член 69, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда, приложим към производството по обжалване по силата на член 118 от същия,

загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане. След като Комисията е направила искане за осъждането на жалбоподателя и последният е загубил делото, той трябва да бъде осъден да заплати съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

1) Отхвърля жалбата.

2) Осъжда Masdar (UK) Ltd да заплати съдебните разноски.

Подписи